

3. Мороз П.В., Мороз І.В. Дослідницька діяльність учнів у процесі навчання всесвітньої історії в основній школі: методичний посібник. Київ, 2018. 96 с.
4. Мороз П.В., Мороз І.В. Практичні аспекти організації дослідницької діяльності в процесі навчання історії в основній школі. *Український педагогічний журнал*. 2018. № 4. С. 99–109.

Науменко Світлана Олександрівна,

кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник,
старший науковий співробітник відділу моніторингу
та оцінювання якості загальної середньої освіти
Інституту педагогіки НАПН України

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ ПО ЗАКІНЧЕННЮ ЗАКЛАДІВ БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

У Законі України «Про освіту» (2017 р.) та проекті Закону України «Про повну загальну середню освіту» (2019 р.) законодавчо закріплена нова для вітчизняної освітньої системи норма, яка передбачає проведення державної підсумкової атестації (далі — ДПА) у формі зовнішнього незалежного оцінювання (далі — ЗНО) по закінченню закладів базової середньої освіти (гімназії).

Застосування ДПА у формі ЗНО на рівні базової середньої освіти потребує перегляду мети ДПА в гімназії, форм іспитів з певних навчальних предметів або їх частин, типів і форм тестових завдань в тестах з різних предметів. Актуальним є зарубіжний досвід застосування зовнішнього незалежного оцінювання по закінченню закладів базової середньої освіти (для учнів 14–16 років).

У країнах Європи зовнішнє незалежне оцінювання (державні іспити) по закінченню закладів базової середньої освіти проводиться лише у Великій Британії, Ірландії, Ісландії, Нідерландах, Франції (у Франції воно є обов'язковим) [1], Естонії, Латвії та Литві.

Мета цих іспитів — визначити рівень освітніх досягнень випускників (здобувачів освіти), які закінчують обов'язкову базову середню освіту, та допомогти їм обрати напрям спеціалізації на наступному рівні освіти [2].

У країнах Європи складанням зовнішнього незалежного оцінювання по закінченню закладів базової середньої освіти та отриманням сертифікату про завершення обов'язкової середньої освіти завершується обов'язкова освіта: навчання на наступному рівні є необов'язковим. Саме тому, під час навчання у старших класах базової середньої освіти викладаються й практико-орієнтовані предмети, наприклад, домашня економіка (домоведення) (home economics), технологія матеріалів (деревина) (робота з деревом) (materials technology (wood)), металообробка (робота з металом) (metalwork), технічна графіка (technical graphics), сільське господарство та землекористування (agriculture and land use) та ін. [3; 4], які допомагають здобувачам освіти після завершення обов'язкової базової середньої освіти у пошуку роботи.

У деяких країнах Європи, наприклад, у Великій Британії і Латвії, високий бал за зовнішнє незалежне оцінювання по закінченню закладів базової середньої освіти дає можливість здобувачу освіти навчатися на наступному рівні освіти та вступати до закладу вищої освіти. Так, у Латвії здобувачі базової освіти отримують сертифікат про завершення обов'язкової середньої освіти лише за умови успішного складання іспитів зовнішнього незалежного оцінювання по закінченню закладів базової середньої освіти. Цей сертифікат дає право здобувачу освіти навчатися на наступному рівні освіти. В іншому випадку він отримує табель, який дозволяє йому продовжувати навчання лише за програмами основної професійної або ремісничої освіти.

У країнах Європи здобувачі освіти складають ЗНО по закінченню закладів базової середньої освіти з обов'язкових та на їхній вибір предметів. До обов'язкових предметів (2–5 залежно від країни) відносяться: **державна мова** (англійська — у Великій Британії; уельська — в Уельсі (Велика Британія); ірландська — в Північній Ірландії (Велика Британія) та Ірландії; ісландська — в Ісландії; естонська — в Естонії; латвійська — в Латвії; литовська — в Литві; французька — у Франції), **математика**, а також **англійська мова** (в Ісландії, Ірландії та Уельсі й Північній Ірландії (Велика Британія)), або **рідна мова** (наприклад, польська, російська в Литві та Латвії; датська, норвезька або шведська в Ісландії), або **іноземна мова** (англійська, німецька, російська або французька — на вибір здобувача) та **історія Латвії** (в Латвії), або з **природничих наук** (в Ісландії), або з **історії**

і географії та «науки» (фізика, хімія, науки про життя і Землю, технології) (у Франції).

Предметами на вибір здобувача базової середньої освіти (1–8) є: сучасні іноземні мови (французька, німецька, іспанська, італійська тощо) та давні іноземні мови (латинська, давньогрецька, іврит); історія; географія; мистецтво, ремесло й дизайн (образотворче мистецтво) (Art, Craft & Design); «наука» (фізика, хімія, біологія) (science) або окремо фізика, хімія, біологія; домашня економіка (домоведення) (home economics); технічна графіка (technical graphics); бізнес-дослідження (business studies); релігійна освіта (religious education); фізична культура (physical education); музика (music) та ін. [3; 4].

У деяких країнах Європи, наприклад, у Великій Британії й Ірландії за два-три роки до складання зовнішнього незалежного оцінювання по закінченню закладів базової середньої освіти здобувачі освіти обирають сім-десять предметів (залежно від країни), які вивчають і які потім складають на сертифікат про завершення обов'язкової середньої освіти.

Отже, у країнах Європи обов'язкова освіта завершується складанням зовнішнього незалежного оцінювання по закінченню закладів базової середньої освіти та отриманням сертифікату про завершення обов'язкової середньої освіти. Метою цих іспитів є визначення рівня освітніх досягнень випускників базової середньої освіти та допомога їм у виборі спеціалізації на наступному рівні освіти. Обов'язковими предметами ЗНО по закінченню закладів базової середньої освіти є державна мова, математика й англійська мова.

Перспективи зовнішнього незалежного оцінювання на рівні базової середньої освіти в Україні у векторі європейського досвіду вбачаємо у: 1) запровадженні ДПА у формі ЗНО, метою якої має бути оцінювання рівня освітніх досягнень гімназистів та рекомендації їм на пряму профілізації і спеціалізації на наступному рівні освіти (в лицей); 2) складання ЗНО з української мови, математики й англійської мови як обов'язкових предметів. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Локшина О.І. Зміст шкільної освіти в країнах Європейського Союзу: теорія і практика (друга половина ХХ — початок ХХІ ст.): монографія. Київ: Богдана А.М., 2009. 404 с.

2. Науменко С. Зовнішнє оцінювання по закінченню закладів базової середньої освіти: зарубіжний досвід. Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта — 2018: трансформації та інновації в освіті у глобалізаційному світі: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 07–08 червня 2018 р.). Київ-Дрогобич: ТзОВ «Трек-ЛТД», 2018. С. 116–118.
3. Description of Certificate Examinations. The Junior Certificate Examination. Coimisiun na Scruduithe Stait (State Examinations Commission), Corr na Madadh, Baile Atha Luain, Co. na hIarmhí (Cornamaddy, Athlone, Co. Westmeath): website. URL: <https://www.examinations.ie/?l=en&mc=ca&sc=sc>. (Last accessed: 12.04.2019).
4. General Certificate of Secondary Education (GCSE). CEA. Rewarding Learning. Council for the Curriculum, Examinations and Assessment.: website. URL: <http://cea.org.uk/qualifications/gcse>. (Last accessed: 12.04.2019).

Нелін Євген Володимирович,

*кандидат педагогічних наук,
психолог*

ЕЛЕМЕНТИ ПСИХОАНАЛІТИЧНОЇ ПЕДАГОГІКИ У НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

Інтенсифікація наукових досліджень з проблем гуманістичної педагогіки, яка спостерігалась в українській педагогіці на межі ХХ — ХХІ століть, посприяла становленню якісно нової школи. Така школа, на відміну від школи радянського зразка, почала усталюватись на принципах рівності учителів та учнів, взаємоповаги, прийняття і свободи, чим позначилась у наукових колах як інноваційна.

Інноваційність школи полягала, насамперед, у переході до особистісно-орієнтованого виховання та зміщенні акценту у навчально-виховному процесі з ролі учителя на особистість учня. Щоправда, коливання у суспільно-політичному житті України сприяли також тому, що нова школа увібрала у себе, з одного боку, радянські ідеї авторитарного і колективного в освіті, а з іншого — гуманного та індивідуального. Зважаючи на це, у наукових колах почала назрівати необхідність у пошуку адекватної до сучасних умов педагогічної системи, в яку має логічно еволюціонувати гуманістична педагогіка.